

Антоненко А. О., слухач 5-го курсу психологічного факультету Інституту кримінально-виконавчої служби *Науковий керівник: Скірта Р. І.*, ст. викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки Інституту кримінально-виконавчої служби

Стан правоосвітньої діяльності в установах виконання покарань

Серед основних прав засуджених, визначених Кримінально-виконавчим кодексом України, є право на отримання інформації про свої права і обов'язки, порядок і умови виконання та відбування призначеного судом покарання, на гуманне ставлення до себе і на повагу гідності, властивої людській особистості, охорону здоров'я, соціальне забезпечення та право на правову допомогу.

Конституційне право на освіту громадян, які потрапили до місць позбавлення волі, забезпечується мережею загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладів.

Загальноосвітнім навчанням охоплено три категорії громадян, які перебувають у зазначених установах: дорослі засуджені у виправних колоніях, неповнолітні особи, узяті під варту, у слідчих ізоляторах та неповнолітні

засуджені у виховних колоніях.

Загальноосвітні навчальні заклади функціонують при 150 установах, що належать до сфери управління ДПтс України. Навчальний процес забезпечують 990 педагогічних працівників.

Вживаються заходи щодо забезпечення освітніх потреб засуджених шляхом використання технологій заочного та дистанційного навчання. На сьогодні 47 осіб навчаються у вищих навчальних закладах за дистанційною (заочною) формою навчання, з них 7 осіб утримуються у виховних колоніях.

Для забезпечення потреб засуджених до позбавлення волі у професійно-технічній освіті, оволодінні ними робітничими професіями та спеціальностями, що користуються попитом на ринку праці, при установах виконання покарань функціонує мережа професійно-технічних навчальних закладів.

Для забезпечення можливості реалізації засудженими права на дозвілля у 43 установах створені духові оркестри, у 85 установах - вокально-інструментальні ансамблі, 128 установ мають стадіони або майданчики для мініфутболу, 90 установ мають спортивні зали, у 74 установах обладнано кабельно-телевізійні мережі; в установах працюють 658 гуртків художньої самодіяльності, художньо-прикладної творчості, спортивні секції тощо.

У бібліотеках установ у наявності понад 1 млн 581 тис. примірників художньої літератури та понад 92 тис. примірників художньої літератури у бібліотечках відділень соціально-психологічної служби.

Для забезпечення права засуджених на свободу віросповідання в установах ДПтс України побудовані 142 культові релігійні споруди, з яких: 108 - храмів та церков, 27 - каплиць, 7 - молитовних будинків. Облаштовано 162 - молитовних кімнати та 9 - молитовних куточків. Протягом I півріччя 2013 року в установах ДПтс України побудовано, обладнано та освячено п'ять культових релігійних споруд. Триває будівництво ще 24 споруд.

Відповідно до частини другої статті 8 та частини першої статті 107 Кримінально-виконавчого кодексу України засудженим гарантується право на правову допомогу. Для одержання правової допомоги засуджені можуть користуватися послугами адвокатів або інших фахівців у галузі права, які за законом мають право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи.

В органах і установах ДПтс України здійснюється комплекс заходів, спрямованих на формування у громадян, які відбувають покарання, свідомої правослухняної поведінки та поваги до законів.

Такі виховні програми розробляються з урахуванням можливості виховної функції режиму відбування покарання, загальноосвітнього і професійно-технічного навчання, заходів заохочення і стягнення, які застосовуються до осіб, позбавлених волі, самодіяльних організацій засуджених, громадських, благодійних і релігійних організацій, а також залучення засуджених до самовиховання.

У числі інших покладених завдань ДПтс України організує у взаємодії з Міністерством освіти і науки України професійно-технічне і загальноосвітнє навчання засуджених та надання освітніх послуг особам, узятим під варту.

У системі загальноосвітнього навчання засуджених здійснюється вивчення навчального предмета «Основи правознавства». Предмет викладається у 9-их та 10-их класах загальноосвітніх навчальних закладів.

У багатьох установах працюють гуртки правознавства. Так, наприклад, вихованці Бережанської виховної колонії Тернопільської області у цьому році брали участь у Всеукраїнській шкільній олімпіаді з правознавства та Всеукраїнському конкурсі учнівських творів-есе з прав людини «Права людини: знання-ставлення-захист».

Органами й установами ДПтС України проводиться правоосвітня робота також з рідними та близькими засуджених, іншими громадянами.

Всі засуджені та ув'язнені, які не мають повної загальної середньої освіти, мають змогу безкоштовно отримати її в установі, в якій перебувають. Також вони мають змогу пройти зовнішнє незалежне оцінювання та продовжити навчання у вищих навчальних закладах. Так, в установах області функціонують дві школи, два навчально-консультативних пункти та одне професійно-технічне училище. У навчальних програмах обов'язково передбачено вивчення такого навчального предмета, як «Основи правознавства».

У кожній установі виконання покарань області функціонує бібліотека, де засуджені та ув'язнені мають змогу отримувати в користування необхідну актуальну юридичну літературу, на виставках, які облаштовуються в бібліотеках, ознайомлюватись з новелами законодавства.

Засуджені, у яких закінчується призначений судом строк покарання, проходять курси підготовки до звільнення, які організовані в установах виконання покарань відповідно до статті 156 Кримінально-виконавчого кодексу України.

Курси підготовки до звільнення передбачають, у тому числі, заходи правової підготовки, сприяння в попередньому вирішенні питань трудового та побутового влаштування. Окрім лекцій та бесід, з метою вироблення практичних навичок із засудженими за цими напрямками проводяться тренінги, рольові ігри, конкурси, анкетування, тестування тощо.

Всі засуджені при звільненні отримують пам'ятки, в яких зазначено адреси центрів соціальних служб для сім'ї, дітей і молоді, центрів зайнятості та спостережних комісій за місцем мешкання звільнених, де вони мають змогу отримати безоплатну правову допомогу.

Бреус С.М. головний спеціаліст Першого київського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги

Виключне право українського народу на визначення та зміну конституційного ладу: окремі аспекти реалізації

Право народу на визначення та зміну конституційного ладу є його основоположним правом, яке ґрунтовно сформувалося в середині ХХ століття.